

РОЗВИТОК ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В СВІТІ

О. М. Яцьківська, асистент
Житомирський національний агроекологічний університет
olena_romanchuk@rambler.ru

Швидкий темп розвитку науково-технічного прогресу призвів до збільшення техногенного навантаження на навколишнє природне середовище та зниження якості агропродовольчої продукції. Відповіддю урядів багатьох розвинених країн та міжнародних організацій стало формування концепції сталого розвитку, в якій економічне зростання має забезпечуватись за рахунок менш інтенсивного споживання енергії та сировини в усіх секторах економіки, особливо в аграрному секторі, застосування екологічно чистих технологій та максимально можливої утилізації відходів за принципом “створювати більше вартості за менш негативного впливу”. Як наслідок – у всьому світі змінилися вимоги до визначення меж впливу процесу аграрного виробництва на навколишнє природне середовище, а також до якості продовольчої сировини та продуктів харчування.

Однією із нових форм ведення сільського господарства є органічне землеробство, яке за своєю суттю є багатофункціональною агроекологічною моделлю виробництва і базується на менеджменті (плануванні й управлінні) агроєкосистем. З метою підвищення ефективності виробництва та якості продукції максимально використовуються біологічні фактори збільшення природної родючості ґрунтів, агроекологічні методи боротьби із шкідниками і хворобами, а також переваги біорізноманіття, зокрема місцевих та унікальних видів, сортів, порід тощо. Технології органічного землеробства стрімко поширюються в усьому світі і на сьогодні вже в 164 країнах ведеться статистика щодо виробництва органічного продовольства.

За даними Міжнародної федерації з розвитку органічного землеробства (IFOAM) 37,5 млн га сільськогосподарських угідь у світі використовуються для органічного агровиробництва [3]. Найбільша частка земель, зайнятих під органічне землеробство, від загальної площі усіх земель сільськогосподарського призначення розташована в Океанії (2,9 %) та в Європі (2,3 %). Однак окремі країни досягли набагато вищих показників: Фолклендські острови – 36,3 %, Ліхтенштейн – 29,6 %, Австрія – 19,7 %, Швеція – 15,6 % (табл. 1).

Таблиця 1

ТОП-10 країн світу з найбільшими площами органічних сільськогосподарських угідь, 2012 р.

За площею органічних сільськогосподарських угідь, млн га		За часткою органічних земель від загальної площі земель сільськогосподарського призначення, %	
Австралія	12,0	Фолклендські острови	36,3
Аргентина	3,6	Ліхтенштейн	29,6
США	2,2	Австрія	19,7
Китай	1,9	Швеція	15,6
Іспанія	1,6	Естонія	15,3
Італія	1,2	Швейцарія	12,0
Німеччина	1,0	Самоа	11,8
Франція	1,0	Чехія	11,5
Уругвай	0,9	Латвія	10,8
Канада	0,8	Французька Гвіана	10,6

Джерело: складено на основі [3, с. 38-42].

Особливістю ринку органічної продукції є динамічний ріст попиту та збільшення ціни на відміну від традиційного ринку агропродукції. Серед країн Європи можна виділити таких лідерів за

середніми витратами на споживання органічної продукції в розрахунку на душу населення як Швейцарія (189,1 євро), Данія (158,6 євро), Люксембург (143,0 євро), Ліхтенштейн (129 євро), Австрія (127 євро) (табл. 2). Органічна продукція більш поширена й популярна в тих країнах і регіонах, які вирізняються вищим рівнем розвитку економіки.

Таблиця 2

Розвиток ринку органічної продукції у провідних країнах світу, 2012 р.

Країна	Обсяг ринку, млн євро	Споживання на душу населення, євро/рік
США	22590	72
Німеччина	7040	86
Франція	4004	61
Канада	2136	62
Великобританія	1950	32
Австрія	1065	127
Швейцарія	1520	189
Данія	887	159
Люксембург	75	143

Джерело: складено на основі [3, с. 68-70].

Станом на 01.01.2012 р. в світі зареєстровано 1,9 млн виробників органічної продукції, з яких 35 % розташовані в Азії, 30 % – в Африці та 17 % - у Європі. До країн з найбільшою кількістю виробників належать Індія (600000), Уганда (189610) та Мексика (169707) [2, с. 61]. Найбільшим попитом органічні продукти користуються у країнах Північної Америки і Європи. Екологічно чисте виробництво сільськогосподарської продукції в інших регіонах, особливо в Азії, Латинській Америці та Африці, є переважно експортно-орієнтованим.

Нині у країнах світу сформовано різноманітні форми організації органічного агровиробництва, а саме: 1. великотоварне інвестиційно забезпечене органічне виробництво (США); 2. дрібнотоварне органічне виробництво з низькою інвестиційною забезпеченістю, переважно експортної орієнтації, яке має велике соціальне значення (країни Африки); 3. дрібно- та середньотоварне органічне виробництво за умов значної фінансової підтримки виробника з боку державних інституцій (в основному в країнах-членах ЄС); 4. органічне тваринництво на випасній системі (Океанія та Австралія); 5. змішані форми організації органічного виробництва, що визначаються сприятливістю державної підтримки, внутрішнім попитом (в деяких

країнах – попитом туристів) та експортними можливостями [2]. У цілому можна відзначити, що основними факторами успішного розвитку органічного виробництва є: відповідна законодавча база в галузі органічного сільського господарства та екологічної сертифікації; ініціативи суб'єктів аграрного господарювання; привабливий цільовий ринок збуту, як регіональний, так і міжнародний; високий рівень екологічної свідомості споживачів; використання інструментів екологічного та соціального маркетингу.

За даними IFOAM, ринок органічної продукції в світі виріс з 17,9 млрд дол США у 2000 р. до 60 млрд дол США в 2012 р. Очікується, що у 2014 р. світове споживання органічної продукції збільшиться на 61 % і досягне 97 млрд дол США [1]. Враховуючи наявність великих площ родючих і екологічно чистих ґрунтів – в умовах зростання попиту на органічну продукцію в світі – Україна має перспективи розвитку експортного потенціалу, посилення міжнародних економічних зв'язків за одночасного використання технологій, що сприяють збереженню і відновленню якісних характеристик ґрунтів, зниженню та усуненню негативного впливу на навколишнє середовище.

Література

1. Уряд гарантує високу якість української органічної продукції [Електронний ресурс] / Інформаційно-аналітичний бюлетень КМУ. – Режим доступу: <http://www.info-kmu.com.ua/2013-10-30-000000pm/article/16713759.html>
2. Ковальова О. В. Щодо напрямів розвитку органічного виробництва сільськогосподарської продукції в Україні. Аналітична записка / О.В. Ковальова // Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1292/>.
3. The World of Organic Agriculture 2014: Key Indicators and Leading Countries [Електронний ресурс] // FiBL & IFOAM. – Режим доступу: <https://www.fibl.org/fileadmin/documents/shop/1636-organic-world-2014.pdf>.